

**THE DESACREDNESS OF DETECTIVE
MODEL IN POSTMODERN
DETECTIVE NOVEL *THE DEATH OF
ACHILLES* BY BORIS AKUNIN**

Phong Hai Do and Trang Minh Nguyen*
*Faculty of philology, Hanoi National University
of Education, Hanoi city, Vietnam*

*Corresponding author: Trang Minh Nguyen
e-mail: minhtrang22112002@gmail.com

Received December 18, 2023.

Revised January 19, 2024.

Accepted February 16, 2024.

**GIẢI THIÊNG HÌNH MẪU THẨM TỬ
TRONG TIỂU THUYẾT TRÌNH THẨM
HẬU HIỆN ĐẠI *CÁI CHẾT CỦA
ACHILLES* CỦA BORIS AKUNIN**

Đỗ Hải Phong và Nguyễn Minh Trang*
*Khoa Ngữ văn, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội,
Hà Nội, Việt Nam*

*Tác giả liên hệ: Nguyễn Minh Trang,
e-mail: minhtrang22112002@gmail.com

Ngày nhận bài: 18/12/2023.

Ngày sửa bài: 19/1/2024.

Ngày nhận đăng: 16/2/2024.

Abstract. Postmodern detective is a new development trend of the detective story genre that is increasingly popular and gaining outstanding achievements from the late twentieth century to recent years. The postmodern viewpoint is applied to restructure traditional detective novels, aligning with the tastes of contemporary readers. Desacredness of the detective model is one of the key steps in the process. Examining a detective character named Fandorin in the novel *The Death of Achilles* by Russian writer Boris Akunin, the article focuses on studying desired inspiration as the main trend in innovating the detective novel genre in the postmodern condition. We found Boris Akunin's efforts to create a detective character, unlike the traditional model to destructure and break the dualism that has become the golden rule in building detective characters. The author not only tells a detective story but also reveals a postmodern sense of humanity.

Keywords: detective, postmodern detective, *The Death of Achilles*, Boris Akunin.

Tóm tắt. Trình thám hậu hiện đại là một xu hướng phát triển mới của thể loại truyện trinh thám đang ngày càng trở nên phổ biến và đạt được những thành tựu nổi bật từ cuối thế kỉ XX đến những năm gần đây. Cảm quan hậu hiện đại thể hiện qua việc tái cấu trúc nhiều bình diện của tiểu thuyết trinh thám truyền thống nhằm đáp ứng thị hiếu của độc giả đương đại và giải thiêng hình mẫu thẩm tử là một trong những bước chủ chốt của công cuộc cách tân thể loại trinh thám. Khảo sát nhân vật thẩm tử Fandorin trong tiểu thuyết *Cái chết của Achilles* của nhà văn Nga Boris Akunin, bài viết tập trung nghiên cứu cảm hứng giải thiêng như khuynh hướng chủ đạo trong việc cách tân thể loại tiểu thuyết trinh thám trong hoàn cảnh hậu hiện đại. Chúng tôi nhận thấy những nỗ lực của Boris Akunin khi tạo ra một nhân vật thẩm tử không như mẫu hình truyền thống nhằm giải cấu trúc, phá vỡ thể nhị nguyên vốn đã trở thành những “khuôn vàng thước ngọc” trong việc xây dựng nhân vật trinh thám. Tác giả không chỉ kể một câu chuyện trinh thám mà còn bộc lộ cảm quan hậu hiện đại về con người.

Từ khóa: thám tử, trinh thám hậu hiện đại, *Cái chết của Achilles*, Boris Akunin.

1. Mở đầu

Mầm mống của thể loại trinh thám (*detective story*) như truyện viết về những vụ điều tra, phá án xuất hiện từ xa xưa trong văn học ở cả Phương Đông và Phương Tây. Song truyện trinh thám được định hình như một thể loại độc lập ở Phương Tây chỉ từ những năm 1840 trong sáng

tác của Edgar Allan Poe, Wilkie Collins... Cuối thế kỉ XIX, đầu thế kỉ XX, khuôn mẫu trinh thám như một thể loại văn học đại chúng được khẳng định trong sáng tác của Arthur Conan Doyle, Georges Simenon, Agatha Christie... Từ những thập niên cuối thế kỉ XX - đầu thế kỉ XXI, cảm quan hậu hiện đại đã tạo ra những hướng đi mới cho thể loại trinh thám. Những tác giả viết truyện trinh thám đồng thời là những nhà văn hậu hiện đại lớn như Umberto Eco, Paul Auster, Louis Borges, Stef Penney, Fred Vargas, v.v... đã tái cấu trúc thể loại trinh thám để nó không còn bó hẹp trong việc phá án mà còn mang theo giá trị nhận thức sâu sắc và phản ánh được tinh thần cuộc sống đương đại. Những tác phẩm như vậy có thể tạm gọi là truyện trinh thám hậu hiện đại, một xu hướng viết truyện trinh thám khác với mô thức truyền thống bởi những yếu tố cấu thành cảm quan hậu hiện đại của nó gọi lên những suy tư về cuộc sống bên ngoài câu chuyện điều tra phá án. Trong bài viết này, chúng tôi không dùng thuật ngữ “phân trình thám” hay “giả trình thám” được đề xuất bởi một số nhà nghiên cứu văn học hậu hiện đại [1]. Căn cứ vào đặc thù giải nhị phân của văn học hậu hiện đại, chúng tôi cho rằng các yếu tố trinh thám và hậu hiện đại được triển khai thống nhất, không có sự đối lập nhị phân trong tác phẩm: yếu tố này không hoàn toàn đối lập hay phá hủy yếu tố kia mà có thể trao đổi vào nhau, để trinh thám vẫn là trinh thám, đồng thời hậu hiện đại vẫn là hậu hiện đại. Truyện trinh thám trong văn học hậu hiện đại vẫn là trinh thám chứ không phải “phân trình thám” hay “giả trình thám” [1] là vì vậy. Cảm quan hậu hiện đại giải phóng thể loại trinh thám khỏi định kiến về một thứ “á văn học” [2], xóa nhòa ranh giới nhị phân giữa văn học đại chúng và văn học tinh hoa. Cảm hứng giải thiêng đóng vai trò chủ chốt trong các sáng tác trinh thám đương đại đã giải cấu trúc nhiều bình diện được cho là “khuôn vàng thước ngọc” của truyện trinh thám truyền thống như nhân vật, cốt truyện, ngôn ngữ... để hình thành nên truyện trinh thám hậu hiện đại.

Boris Akunin là một trong những tác giả rất thành công của thể loại truyện trinh thám hậu hiện đại với chuỗi tiểu thuyết về thám tử Erast Petrovich Fandorin. Trong cảm quan hậu hiện đại, Fandorin là sự giải thiêng hoàn toàn hình mẫu thám tử truyền thống. Hành trình phá án của nhân vật được kiến thiết trên cơ sở giải cấu trúc những mô thức trinh thám truyền thống để tái cấu trúc thể loại. *Cái chết của Achilles* là cuốn tiểu thuyết thứ tư trong chuỗi sáng tác về Erast Petrovich Fandorin. Câu chuyện kể về việc nhân vật chính trở lại Moskva sau sáu năm lưu lạc và bị cuốn vào vụ án cái chết của tướng Sobolev (tướng quân Trắng). Có thể nói, đây là một trong những cuốn tiểu thuyết tiêu biểu nhất cho thể loại trinh thám hậu hiện đại.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Thám tử không toàn năng

Một tác phẩm chỉ được coi là trinh thám khi có xuất hiện ít nhất một nhân vật với tư cách thám tử thực hiện công cuộc điều tra về một bí ẩn nào đó. Đây là nhân vật trung tâm của truyện kể, có khả năng thu tóm toàn bộ tình tiết truyện và đóng vai trò dẫn dắt người đọc khám phá từng lớp sự thật. Thám tử được xây dựng trong hầu hết các truyện trinh thám truyền thống là hình mẫu nhân vật lí tưởng như những người anh hùng thời hiện đại; nhân vật hội tụ đủ các yếu tố về trí tuệ, phẩm chất và có khả năng giải quyết mọi vấn đề hóc búa của vụ án mà người khác phải bó tay. Hình tượng thám tử toàn năng của truyện trinh thám được định hình bởi Allan Edgar Poe với nhân vật Auguste Dupin và trở thành hình mẫu cho các truyện trinh thám về sau, bao gồm cả thám tử Sherlock Holmes của Conan Doyle, Hercule Poirot của Agatha Christie. Carolin Well trong chuyên luận *The technique of the Mystery Story* khi bàn về nhân vật thám tử đã khẳng định tính quy chuẩn của hình mẫu này: “Như ông Vance Thompson đã nói: “Những độc giả yêu thích mạnh mẽ nhân vật Sherlock Holmes và những người tương tự như nhân vật này nên cảm ơn Edgar Allan Poe khi ông sáng tác nên thám tử Dupin trong *Vụ án mạng đường Morgue*, ông đã tạo ra hình mẫu đầu tiên cho tất cả những loại thám tử trong tiểu thuyết. Trong suốt nhiều năm nó không thay đổi nhiều lắm. Sherlock Holmes vẫn ngồi trong căn phòng tối tăm, quá nóng của mình, anh ta nghiền thuốc lá và thuốc phiện, anh ta duy trì “sự im lặng sâu sắc” đặc trưng của nhà phân tích

lạnh lùng của Poe; thực sự, người ta có thể chắc chắn rằng loại thám tử này sẽ sống thêm tám mươi năm nữa” [3]. Đọc *Cái chết của Achilles*, độc giả dễ dàng nhận thấy sự nhấn mạnh những khả năng siêu việt của hình mẫu thám tử lí tưởng ở nhân vật chính Erast Petrovich Fandorin. Nhân vật này từ khi xuất hiện đã gây ấn tượng cho độc giả bởi vẻ ngoài bóng bẩy như những chàng trai quý tộc giàu có và thời thượng. Hành lí của anh ta bao gồm đa dạng các loại sách được viết bằng nhiều ngôn ngữ khác nhau chứng tỏ đây là người có tầm hiểu biết sâu rộng và uyên bác. Trở về quê hương sau sáu năm sống tại Nhật Bản, Fandorin bên cạnh trí tuệ siêu việt tiêu chuẩn của một thám tử còn tu luyện cho mình nhiều tài nghệ khác của các “đặc vụ bóng đêm” ninja như thuật bám tường, nghệ thuật cải trang hay khả năng chịu đựng bền bỉ. Thám tử với tài nghệ siêu việt như vậy khiến cho cả những quan chức hàng đầu nước Nga cũng phải dè chừng.

Với tư cách là thám tử tài năng, Fandorin trở thành người điều tra vụ án cái chết của tướng quân Trắng nước Nga. Chính trong vụ án này, trên trang tiểu thuyết của Akunin, thám tử Fandorin lại bộc lộ những điểm “lệch chuẩn” so với mẫu hình thám tử truyền thống. Những khả năng siêu việt của Fandorin thay vì tạo thuận lợi, thì lại có vẻ như chẳng giúp ích được gì cho công cuộc điều tra, thậm chí có khi còn phản tác dụng. Những lời giới thiệu tài nghệ của Fandorin nhanh chóng trở nên khập khiễng trước biểu hiện của nhân vật ngay từ những trang đầu tiên của tiểu thuyết. Dù người kể chuyện giới thiệu Fandorin là người đọc nhiều sách và có niềm yêu thích đặc biệt với văn chương, song độc giả có thể hoài nghi ngay khi nhân vật chỉ vào bức tượng Puskin tại quảng trường Moskva và đặt câu hỏi ngớ ngẩn: “Đó chắc không phải Byron đâu nhỉ?” [4]. Khi tiến vào công cuộc điều tra, nhân vật mặc dù thông thạo nhiều ngoại ngữ thế nhưng lại lúng túng khi nghe lén cuộc nói chuyện giữa Wanda với tình báo người Đức bởi anh ta không giỏi bộ môn tiếng Đức khi còn học ở trường chuyên và lúc này mới than vãn rằng “giả như mình học tiếng Đức chăm chỉ hơn” [4]. Dấn thân vào cuộc truy đuổi tội phạm, Fandorin mặc dù đã phô diễn hầu hết tài nghệ của mình, mà vẫn liên tục mắc phải những sai lầm, phải gánh chịu những hệ quả tai hại. Một người vốn đã rèn luyện tính bình tĩnh qua những tình thế hiểm nghèo nhất lại hấp tấp khi thâm nhập vào thế giới ngầm Moskva dẫn tới hậu quả là người đồng nghiệp thân thiết với anh - cựu thanh tra Savia Feofilaktovich Grushin phải bỏ mạng. Có thể nói, ở Fandorin hội tụ những năng lực siêu việt nhất: vừa có khả năng suy luận siêu phàm như thám tử Sherlock Holmes của Conan Doyle, vừa có thể có những vũ khí đặc chủng để thoát khỏi hiểm nguy giống như điệp vụ tay chơi James Bond của Ian Fleming, vừa có khả năng hành động xuất kì bất ý như những đặc vụ bóng đêm ninja của Nhật Bản. Thế nhưng tài nghệ siêu việt đó rốt cuộc lại chỉ đem lại những hiệu quả hình thức, mang tính trình diễn nhiều hơn là hữu dụng trong thực tế điều tra. Xuyên suốt cuộc điều tra, người đọc thay vì bị chinh phục bởi năng lực phá án siêu việt của thám tử, rốt cuộc lại chỉ thấy một Fandorin lúng túng và quanh quẩn với những sai lầm trong suy luận cũng như trong hành động.

Thực chất, vấn đề lớn nhất ở nhân vật Fandorin đó là nhân vật quá thiên về lí tưởng ngoại nhập hơn là thực tế cuộc sống nước Nga. Cuộc sống thực tế ở Nga trở thành cú sốc lớn đối với nhân vật. Quảng thời gian sinh sống ở Nhật Bản giúp thám tử mở mang tầm hiểu biết đáng kể, nhưng những hiểu biết đó không giúp gì nhiều cho nhân vật khi đi sâu vào những rối ren của xã hội Nga và va chạm với bản chất khó đoán định của những người Moskva. Fandorin cảm thấy xa lạ và khó hiểu trước câu chuyện ám dụ do người hầu của công tước kể về một khu rừng ở Moskva, nơi có “những con thú đánh nhau chống lại những con thú” [4]. Thám tử vốn phải là nhân vật thông thái nhất trong truyện trinh thám, nhưng trong trường hợp này, độc giả lại chỉ thấy sự ngây thơ khiến nhân vật dễ bị lạc lối trong “*khu rừng rậm Moskva*” [4] và trở thành con rối trong âm mưu của các nhà cầm quyền. Không hiểu gì về thực trạng xã hội nước Nga, Fandorin lại luôn lấy châm ngôn cao cả của các chiến binh samurai Nhật Bản làm nguyên tắc cho mọi hành động của mình và coi đó là giá trị tối thượng cần tuân theo. Nhân vật hoàn toàn không ý thức được sự khập khiễng giữa lí tưởng ngoại nhập với thực tế xã hội Nga. Là nhân vật trung tâm đại diện cho quan niệm của tác giả về cái cao cả, Erast Fandorin cũng như nhiều nhân vật thám tử khác trong truyện trinh thám thường hiện lên với hình dung về một mẫu người anh hùng thời hiện đại - người đứng

về phía cộng đồng dân tộc để chống lại cái xấu, cái ác. Lòng trung thành với Tổ quốc là phẩm chất cần có của thám tử, Fandorin ý thức rõ về điều đó theo kiểu Nhật Bản: “Một võ sĩ samurai phải tuyệt đối trung thành với ông chủ của mình dù ông chủ là người xấu xa, độc ác. Trong trường hợp này cả tôi và ông đều có thể được coi là các dũng sĩ samurai vì vậy chúng ta phải cố gắng hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao” [4]. Thế nhưng trong thực tế nước Nga, chính lòng trung thành tuyệt đối với thể chế đã khiến cho Fandorin không nhận ra được hung thủ thực sự của vụ án bởi từ đầu đến cuối, nhân vật không hề nghi ngờ âm mưu của những nhà cầm quyền. Một cách hài hước, Boris Akunin đã giễu nhại hình mẫu nhân vật thám tử toàn năng của truyện trinh thám truyền thống, lật lại vấn đề cơ bản trong truyền thống văn hóa Nga – vấn đề tư tưởng ngoại nhập và thực tế cuộc sống dân tộc, đồng thời từ cảm quan hậu hiện đại phơi bày thực tế cuộc sống phân rã, phi lí tưởng đến phi lí của nước Nga. Tiểu thuyết của Akunin chỉ ra rằng nhân vật thám tử toàn năng thực tế chưa từng tồn tại. Tương tự như Carolin Well trong chuyên luận của mình nhận định: “Những gì mà nhà nghiên cứu Hawthorne đã gọi là “thám tử siêu việt” chỉ dành cho các tiểu thuyết trinh thám. Đó là những người được tạo ra chứ không phải được sinh ra” [3]. Nhìn từ cảm quan hậu hiện đại, sự hoàn hảo tuyệt đối của kiểu nhân vật thám tử truyền thống mâu thuẫn với thực tế cuộc sống. Giải thiêng hình mẫu thám tử toàn năng trong tiểu thuyết của Akunin, thực chất là đưa nhân vật thám tử trong trinh thám hậu hiện đại trở về với thực tế cuộc sống, giải nhĩ phân tượng tượng - hiện thực.

Trong cảm quan hậu hiện đại về thế giới bất định, yếu tố duy nhất giúp Fandorin vượt qua mọi thử thách của vụ án và hoàn thành sứ mệnh thám tử chính là sự may mắn. Như một nhân vật được Chúa bảo trợ, Fandorin không chỉ được trao cho nhiều lợi thế khi tiến hành cuộc điều tra mà còn may mắn vượt thoát khỏi cái chết nhiều lần mà không phải dụng công quá nhiều. Điều này được Boris Akunin đặc biệt nhấn mạnh trong chương ba của tác phẩm khi Fandorin phải đối đầu với đoàn tùy tùng của tướng quân và anh ta có thể liên tục vượt qua những lần đầu súng đây may rủi. Khi thâm nhập vào vụ án, thám tử liên tục gặp thời cơ thuận lợi như vô tình nghe lén được cuộc nói chuyện giữa Wanda và tình báo Đức hay thậm chí người tình của Tướng quân cũng tự tìm đến và đưa cho anh ta gợi ý về vụ án. Thực chất, sự ưu ái dành cho nhân vật thám tử là lối viết khá phổ biến trong các sáng tác trinh thám bởi điều này giúp làm thỏa mãn tâm lí người đọc và tương ứng với cổ mẫu văn hoá muôn đời của nhân loại là sự chiến thắng của cái Thiện trước cái Ác. Nếu như ở truyện trinh thám truyền thống, may mắn chỉ là phụ trợ cho quá trình điều tra của thám tử, thì trong tiểu thuyết trinh thám hậu hiện đại *Cái chết của Achilles* yếu tố may mắn lại đóng vai trò gần như là quyết định. Trong khi những năng lực siêu việt của Fandorin không những không đem lại hiệu quả cho cuộc điều tra, mà còn làm nhân vật trở nên có phần lố bịch, thì việc nhân vật thường xuyên gặp may mắn một cách phi lí lại củng cố vị thế thám tử của anh một cách vững chắc.

Giễu nhại hình mẫu thám tử toàn năng và lối xây dựng nhân vật lí tưởng hoá của truyện trinh thám truyền thống, Akunin trong *Cái chết của Achilles* thực chất đã kiến thiết nên kiểu nhân vật thám tử phá án tình cờ cho tiểu thuyết trinh thám hậu hiện đại.

2.2. Giải trung tâm vai trò của thám tử trong hệ thống nhân vật cặp đôi

Tổ chức nhân vật cặp đôi là một đặc trưng của truyện trinh thám truyền thống được định hình từ Edgar Poe và trở thành hình mẫu cho các sáng tác trinh thám về sau [2]. Tổ chức nhân vật cặp đôi như vậy hầu hết đều xoay quanh nhân vật trung tâm là thám tử. Các nhân vật khác kết với nhân vật trung tâm thành từng cặp trong các mối quan hệ hoặc đối lập, hoặc đồng hành, mục đích là để làm nổi bật vị thế trung tâm của thám tử. Trong mỗi quan hệ với các nhân vật xung quanh (cả ở những cặp đối lập, lẫn cặp đồng hành), phẩm chất và tài nghệ siêu việt của thám tử nổi bật lên tới mức phi thường, khẳng định vị thế trung tâm truyện kể của nhân vật này. Trong truyện trinh thám hậu hiện đại, khi ý niệm về cái tuyệt đối bị phá bỏ, xuất hiện khuynh hướng giải trung tâm vai trò của thám tử. Vai trò kiểm soát tình huống tuyệt đối của thám tử không còn nữa, nhân vật thám tử bị giải thiêng. Trong *Cái chết của Achilles*, tổ chức hệ thống nhân vật vẫn theo lối cặp

đôi với thám tử Fandorin, song mối quan hệ trong các cặp đôi đã được giải nhị phân và thực tế vai trò của họ có thể trao đổi cho nhau. Boris Akunin còn giải nhị nguyên nhiều phạm trù đối lập, chuyển các đối cực về trạng thái tương đối trong một chỉnh thể thế giới hỗn độn, phi trung tâm.

Một truyện trinh thám tiêu chuẩn được xác lập chỉ khi có sự triển khai hai tuyến truyện kể về quá trình gây án - phá án và tương đương với đó là sự xuất hiện của hai nhân vật trung tâm là *thám tử* (hay kẻ truy bắt) và *tội phạm* (hay kẻ bị truy bắt). Có thể nói thám tử - tội phạm là cặp đôi nhân vật nòng cốt và bắt buộc phải có của truyện trinh thám. Những quy chuẩn khi xây dựng cặp đôi nhân vật này được định hình qua những tác phẩm trinh thám đầu tiên của Allan Edgar Poe và trở thành mẫu mực cho rất nhiều những sáng tác về sau. Trong *Cái chết của Achilles*, cặp đôi nhân vật thám tử Erast Fandorin và kẻ giết người được thuê Achimas ở bề mặt dường như được triển khai đúng theo motif nhân vật cặp đôi trinh thám truyền thống, song cặp đôi này thực chất không hoàn toàn đối lập, mà bộc lộ nhiều điểm “phá cách” so với những quy tắc trinh thám truyền thống.

Thứ nhất, cặp đôi *thám tử - tội phạm* truyền thống vốn được coi như hai cực đối lập nòng cốt của tác phẩm trinh thám, đại diện cho hai phe chính diện và phản diện trong tổ chức nhân vật. Trong nhiều trường hợp, mối quan hệ xung khắc này được đẩy lên trở thành hình dung về cuộc đối đầu giữa người anh hùng và thế lực hắc ám, trong khi thám tử là người đại diện cho công lý và pháp luật với sứ mệnh tiêu diệt cái ác thì tội phạm ngược lại là kẻ thực hiện những điều xấu xa và cần phải trừng trị. Cuộc chiến giữa cái Thiện và cái Ác hay hình tượng người anh hùng chiến đấu chống lại cái xấu xa để bảo vệ lợi ích của cộng đồng vốn bắt nguồn từ cô mẫu văn hoá của nhân loại. Akunin từ đầu tiêu thuyết *Cái chết của Achilles* dường như cũng khắc họa sự đối lập giữa hai nhân vật thám tử - tội phạm: ở phần ba của tác phẩm hai nhân vật thậm chí còn được xác định là “Trắng và Đen” [4]. Tuy nhiên, nếu như truyện trinh thám truyền thống thường có xu hướng đưa tuyến truyện về thám tử lên thành mạch kể chính, thì trong *Cái chết của Achilles*, Boris Akunin đã triển khai song song cả hai mạch kể về thám tử và kẻ giết người, không phân chính – phụ. Hai chương đầu của tác phẩm thực chất đã khắc họa cặp đôi nhân vật này như là những người anh hùng với huyền thoại của riêng mình, hơn là người hùng và kẻ thù ác. Dù với vai trò ước định là nhân vật phản diện, kẻ giết người Achimas lại hiện lên với dáng vóc và phẩm chất của một anh hùng thực thụ. Nhân vật này thậm chí còn tài giỏi hơn cả thám tử Fandorin bởi anh ta có sự thấu hiểu sâu sắc đối với bối cảnh xã hội nước Nga và những thành tựu trong cuộc đời anh ta đều nhờ nỗ lực mà tạo nên chứ không do may mắn. Đặc biệt, ở những trang truyện cuối cùng khi chân tướng về vụ án được hé lộ thì cũng là lúc vai trò của hai nhân vật thám tử - tội phạm bị xáo trộn sâu sắc. Sự thật được phơi bày: kẻ chủ mưu đứng đằng sau cái chết của tướng quân Trắng là em trai Hoàng đế và vụ án diễn ra thực chất là một nước đi được tính toán bởi các nhà cầm quyền đế chế Nga trong phút chốc đã biến thám tử thành kẻ phản nghịch và tội phạm, ngược lại, trở thành người thực thi pháp luật. Đến đây, ta hiểu rằng sự phân chia nhị nguyên giữa hai phạm trù Thiện - Ác đã bị phá bỏ và truyện trinh thám hậu hiện đại không còn hướng tới những hình mẫu nhân vật hoàn toàn chính diện hay phản diện nữa mà đưa tất cả về trạng thái tương đối.

Thứ hai, nhân vật thám tử trong truyện trinh thám truyền thống thường được hiểu là người sẽ tìm ra sự thật cuối cùng về vụ án và đặc biệt trong các truyện trinh thám hình sự của Mỹ, thám tử với khả năng chiến đấu còn là người trừng trị kẻ phạm tội. Song trong *Cái chết của Achilles*, vai trò khai mở sự thật không thuộc về thám tử mà được chuyển sang kẻ giết người. Mặc dù với tư cách thám tử, Fandorin vẫn phải có khả năng xâu chuỗi các tình tiết của vụ án để tìm ra kẻ giết người được thuê, nhưng Achimas bằng khả năng quan sát nhạy bén của mình mới là người phát giác ra âm mưu của những kẻ cầm quyền - những tội phạm thực sự đã điều khiển tội ác và truyền đạt lại cho thám tử. Chỉ nhờ tiếng nói cất lên trong buổi diễu hành của em trai Hoàng đế mà Achimas đã nhận ra ngay đây chính là người đàn ông đã thuê mình ám sát tướng quân Trắng và đó cũng là lúc anh ta “không còn cảm thấy mình là người điều khiển rồi đang giật dây những con

rồi trong nhà hát” [4]. Sự hoán đổi vai trò giữa Fandorin và Achimas còn diễn ra một lần nữa trong cuộc đụng độ giữa hai người khi thám tử vốn phải là người chiếm thế thượng phong đến cuối cùng, thì lại trở nên yếu đuối và phải nhờ đến sự cứu rỗi từ tội phạm. Từ chỗ biết được chân tướng sự việc, Achimas cũng đoán ra bước đi tiếp theo của những nhà cầm quyền sẽ là trừ khử kẻ ngáng đường là Fandorin vậy nên anh ta trước khi nhắm mắt đã trao lại cho thám tử tấm vé rời khỏi Moskva và đổi lại, Fandorin nhận lời uỷ thác cuối cùng của Achimas sẽ đưa số tiền năm nghìn rúp cho Wanda để cô có cuộc sống tốt đẹp hơn. Akunin đã để cho thám tử và tội phạm trở thành tâm phúc của nhau và thám tử vốn là nhân vật được tôn sùng, giữ vị thế cao trong truyện trinh thám đến cuối cùng lại phải nhờ đến sự cứu rỗi từ một nhân vật phản diện là tội phạm để thoát thân. Một kết cục trinh thám như vậy chỉ có thể có được trong cảm quan hậu hiện đại.

Thám tử trong hầu hết mọi truyện trinh thám không cô độc mà luôn xuất hiện trong cặp đôi *thám tử - người đồng hành* (người hầu cận hoặc một người bạn thân bên cạnh để trợ giúp anh ta hoàn thành công việc). Những người đồng hành với thám tử thường được xây dựng như những nhân vật công cụ, ít được chú ý đến mà chỉ để làm nổi bật thám tử ở những khía cạnh đời thường. Nhân vật này được tạo ra trước hết với vai trò người kể chuyện hoặc tạo cơ hội cho thám tử tường thuật lại vụ án. Bởi lẽ, thám tử hiện lên như một người hùng thầm lặng sẽ không tự nhiên kể lể về những phán đoán của mình, vậy nên bên cạnh anh ta cần có một người luôn theo sau và đặt câu hỏi. Bất cứ khi nào thám tử khám phá ra manh mối của vụ án đều chia sẻ với bạn mình và qua đó người đọc nắm được tình tiết vụ án. Bên cạnh đó, nhân vật này được tạo ra còn để làm nổi bật năng lực siêu việt của thám tử một cách tự nhiên; nói cách khác, việc có thêm một nhân vật đi bên cạnh không ngừng thán phục thám tử sẽ giúp cho những lời giới thiệu về nhân vật chính trở nên khách quan, được kiểm chứng bởi một người thân cận. Qua lời kể, tả và thái độ thán phục của người đồng hành, thám tử thường hiện lên như những người anh hùng thầm lặng: người có số phận đặc biệt, tính cách kỳ cục nhưng có trí tuệ siêu phàm. Xuyên suốt quá trình điều tra, người bạn như một dạng “fan hâm mộ” [2] không ngừng tỏ ra ngỡ ngàng trước suy luận của thám tử và thái độ thán phục của anh ta có thể được chuyển dẫn đến người đọc như một phản ứng dây chuyền.

Trong *Cái chết của Achilles*, Akunin để cho Fandorin có một người đồng hành là trợ lí người Nhật Masa. Cặp nhân vật thám tử - người đồng hành Fandorin – Masa xuất hiện ngay từ trang đầu tiên của tác phẩm và được triển khai xuyên suốt qua những thử thách của vụ án.

Giống như những dạng thức người đồng hành với thám tử tiêu chuẩn khác của truyện trinh thám, Masa có niềm thán phục đặc biệt đối với Fandorin và thậm chí, anh ta coi thám tử như là ông chủ tối cao hay bậc bề trên mà mình tận tụy phục vụ suốt đời. Fandorin còn là người có ơn với Masa và bảo trợ cho cuộc sống của anh ta tại Moskva. Tuy nhiên, vai trò của thám tử ở đây không những không được tôn lên, mà thậm chí còn bị đem ra giễu nhại: những lời ca tụng của Masa hoàn toàn không tương xứng với biểu hiện của Fandorin. Masa không ngừng đề cao ông chủ của mình một cách thái quá, trong khi chính Fandorin nhiều lúc lại tỏ ra bất lực trong vai trò thám tử của mình. Thực chất, việc Fandorin đem một trợ lí Nhật Bản thuần túy đến với nước Nga là sai lầm lớn: xuyên suốt tác phẩm, người đọc chỉ nhận thấy một Masa lạc lõng, làm những việc thừa thãi, không thích hợp với bối cảnh Moskva xa lạ. Đã vậy, khi đi sâu vào cuộc điều tra, Fandorin không thể bảo trợ cho sự an toàn của Masa, mà thường xuyên đẩy anh ta vào những tình thế khó khăn, thậm chí Masa suýt nữa đã mất mạng chỉ vì sự bất cẩn của thám tử. Trong khi đó, Fandorin, ngoài việc thương cảm người đồng hành của mình, hầu như không thể làm gì khác cho anh ta. Cuối cùng, lí tưởng của Fandorin sụp đổ cũng kéo theo số phận của Masa rơi vào bế tắc. Những lời người đồng hành tụng ca thám tử lại vang lên như sự giễu nhại và giải thiêng vai trò của thám tử. Masa giữ mãi sự thán phục thám tử như một đặc vụ samurai một cách mù quáng, mà không nhận thức được rằng việc đồng hành với Fandorin đã đem đến cho cuộc đời anh ta nhiều tai hoạ hơn là vinh quang. Tinh thần hậu hiện đại trong cuốn tiểu thuyết giễu nhại và giải thiêng mọi khuynh hướng lí tưởng hóa cuộc sống. Những mối quan hệ liên văn bản trong tác phẩm cũng góp phần vào việc giải thiêng này. Cặp đôi thám tử - người đồng hành Fandorin – Masa ngay từ

khi xuất hiện ở đầu tác phẩm đã gợi nhắc đến hình ảnh cặp đôi nghịch dị Don Quixote - Sancho Panza thông qua miêu tả ngoại hình: một “chàng trai trẻ cao, hơi gầy với đôi vai rộng mạnh mẽ” và “đi sau là một quý ông đến từ Phương Đông với vóc dáng gọn gàng nhưng có phần hơi thấp, hai bên má phệ xuống” [4]. Fandorin có lối sống khắc kỉ, thiên về lí tưởng, còn Masa lại quan tâm đến những thú vui trần thế như chuyện uống rượu hay gái điếm. Giống như cặp nhân vật Don Quixote - Sancho Panza, cặp Fandorin – Masa gợi liên tưởng biếm họa về hành trình của những nhân vật ngây thơ trong khát vọng lí tưởng về sự đổi đời trong một thực tại phi lí tưởng. Fandorin ôm ấp lí tưởng cao cả của các võ sĩ samurai trở về nước Nga với mong muốn thay đổi tình thế cuộc sống, rốt cục lại trở thành nhân vật đáng cười nhất tác phẩm. Mỗi quan hệ liên văn bản này trong tiểu thuyết của Akunin không chỉ giải trung tâm vai trò của cặp nhân vật thám tử - người đồng hành, mà còn giễu nhại chính hai nhân vật này như những cá thể lạc lõng trong hành trình giữa một xã hội hỗn độn. Thực tế, mỗi quan hệ ông chủ - người hầu cận còn bị giải thiêng ở nhiều những cặp nhân vật khác của tác phẩm như cặp công tước và người hầu của ông ta là Frol, hay tướng quân Trắng với người hầu già Lukich. Ông chủ có thể trở thành con rối trong tay kẻ hầu cận, và ngược lại kẻ hầu cận có thể nắm quyền chi phối ông chủ. Trong kỷ nguyên hậu hiện đại, mỗi quan hệ nhị phân ông chủ - người hầu cận, hay người được tôn sùng – kẻ tôn sùng bị phá hủy, bộc lộ tính tương đối tất định.

Trong truyện trinh thám truyền thống thường hiện diện cả cặp đôi *thám tử - cảnh sát*. Đó là một mối quan hệ đa chiều phức tạp; vừa hợp tác, phụ thuộc nhưng đồng thời cũng mâu thuẫn với nhau ở một số khía cạnh. Việc tạo ra một hoặc nhiều nhân vật cảnh sát trong sự đối chiếu với thám tử ở truyện trinh thám truyền thống là một cách để tác giả làm nổi bật năng lực siêu phàm của thám tử. Các truyện trinh thám đời đầu của Edgar Poe thường xây dựng lực lượng cảnh sát là những người đầu tiên tìm hiểu về tội ác nhưng lại không thể giải quyết được vụ án, bởi họ đại diện cho cách làm việc máy móc, quan liêu và thiếu sáng tạo trong điều tra. Ngược lại, thám tử - người mà cảnh sát phải nhờ cậy để giải quyết vụ án hiện lên là người anh hùng thầm lặng có trí tuệ siêu việt, khả năng nắm bắt thông tin nhanh nhạy và có thể đưa ra những lối giải quyết đầy thuyết phục cho một vấn đề hóc búa, từ đó truy nguyên ra chân tướng sự việc. Nhà văn trinh thám xây dựng cặp nhân vật thám tử - cảnh sát theo phương pháp đòn bẩy: sự máy móc, giản đơn, ngu dốt của cảnh sát làm nổi bật hơn tài nghệ siêu việt của thám tử. Thám tử dù không phải người có thẩm quyền, nhưng thực chất chính là người phá án, còn cảnh sát, nếu không cản trở, thì cũng chỉ là làm theo chỉ dẫn của thám tử, hoặc trợ giúp thám tử trong hành trình phá án.

Trong *Cái chết của Achilles*, Akunin kiến thiết cặp đôi thám tử Erast Fandorin và cảnh sát trưởng Evgeny Osipovich Karachentsev trong một mối quan hệ bình đẳng chứ không theo kiểu chính – phụ như trong trinh thám truyền thống. Cảnh sát trưởng đứng đầu lực lượng vũ trang của thành phố Moskva đánh giá cao tài năng của Fandorin và thám tử ngược lại cũng rất tôn trọng người cảnh sát này như những kẻ tâm giao, đồng hành trong hành trình truy bắt tội phạm. Họ thường xuyên trao đổi với nhau những tình tiết của vụ án, và mặc dù giống như trong trinh thám truyền thống, những suy luận của Fandorin khiến cho cảnh sát Karachentsev không ngừng thán phục. Song viên cảnh sát trong tiểu thuyết của Akunin không phải là nhân vật làm việc máy móc, ngu muội, còn thám tử với trí tuệ siêu việt không phải người sáng suốt nhất trong hành trình phá án. Cảnh sát trưởng Karachentsev có thiện cảm với Fandorin, nhưng lại cũng thương cảm cho sự lạc lõng với thời cuộc của anh ngay từ khi nhận được bức thư của cặp trên đánh giá Fandorin như “một đôi giày cũ sắp bị vứt đi” [4]. Trong lúc mọi người bàn luận về kế hoạch mới thì Karachentsev chỉ thầm lặng đứng một bên quan sát mọi việc và nhận thấy trong lòng “ông hoàn toàn không nghi ngờ về sự đáng tin cậy và bản chất của chàng trai trẻ mà chỉ cảm thấy tiếc cho một người tài không được trọng dụng” [4]. Như vậy, viên cảnh sát ngay từ đầu tác phẩm đã hiểu rõ chân tướng sự việc và đoán định được cả số phận sắp tới của thám tử, trong khi chính thám tử thông thái lại không hề nhận thức được điều đó. Karachentsev xuất hiện không nhiều trong tác phẩm, không bộc lộ rõ năng lực suy luận như Fandorin, song chính ông mới là người hiểu tường tận về thực trạng xã hội nước Nga nói chung, bối cảnh Moskva nói riêng, là người suy nghĩ thấu

đáo nhất về những điều thám tử thực sự chỉ hiểu mù mờ. Những cuộc trò chuyện diễn ra giữa thám tử Fandorin và cảnh sát Karachentsev không chỉ đơn thuần là quá trình cảnh sát tiếp nhận manh mối mới liên quan đến vụ án, mà còn là những bài học cho Fandorin hiểu rõ hơn tình hình thực tại của nước Nga. Thay vì mối quan hệ đòn bẩy, cặp đôi thám tử - cảnh sát trong trường hợp này lại được khắc họa một cách bình đẳng, thậm chí có phần đảo ngược so với truyện trinh thám truyền thống. Ở đoạn kết của tác phẩm diễn ra một cuộc trao đổi vị thế sâu sắc giữa thám tử và cảnh sát. Sự thật được hé lộ cũng là lúc Erast Fandorin nhận ra bản thân chỉ là một quân cờ bị chi phối trong kế hoạch của các nhà cầm quyền nước Nga và lực lượng cảnh sát, những người vốn được cho là máy móc hay chậm chạp lại chính là người thực thi mệnh lệnh của chính phủ, nói cách khác họ cũng là kẻ điều khiển trò chơi. Đến cuối cùng, người đọc chỉ nhận thấy một thám tử Fandorin bất lực trong cuộc đối đầu với tội phạm bởi lực lượng cảnh sát mà Karachentsev hứa sẽ sắp xếp đã bỏ mặc anh ta. Thậm chí, đến khi cuộc điều tra kết thúc, thám tử vẫn chưa thể chấp nhận được sự thật rằng mình chỉ là con rối trong cuộc chơi của cảnh sát và các nhà chức trách. Achimas dù đã cố gắng trong những giây phút cuối cùng nhắc nhở thám tử về sự nguy hiểm mà anh ta đang gặp phải cũng như bản chất của những con người xung quanh nhưng Fandorin vẫn khăng khăng phủ nhận vô vọng: “Vớ vẩn... Cảnh sát ở đâu? Karachentsev đâu rồi?” [4]. Từ vai trò một người điều tra thông thái, thám tử Fandorin bỗng chốc trở thành kẻ bị kiểm soát và chịu số phận là nạn nhân bị chính những cảnh sát mà anh ta tin tưởng bỏ rơi. Năng lực siêu việt của thám tử mà truyện trinh thám truyền thống đề cao thất bại trước lối làm việc quan liêu, máy móc, nhưng rất thực tế của cảnh sát trong tiểu thuyết của Akunin.

2.3. Hành trình phá án như một trò chơi

Truyện trinh thám truyền thống lí tưởng hóa công cuộc phá án của thám tử như hành trình khẳng định công lý và lẽ phải của người anh hùng thời hiện đại. Trong tiểu thuyết trinh thám hậu hiện đại, ý niệm xây dựng một nhân vật thám tử toàn năng không còn nữa, công cuộc phá án cũng bị giải thiêng ở nhiều khía cạnh. Trong *Cái chết của Achilles*, Boris Akunin vẫn xây dựng mạch truyện kể như một cuộc trinh thám ngoạn mục, bí mật của vụ án cuối cùng cũng được thám tử giải đoán, song người đọc có thể nhận thấy hành trình phá án ở đây không được miêu tả theo lối truyền thống.

Tiểu thuyết *Cái chết của Achilles* thoát tiên có vẻ được xây dựng theo lối kết cấu giải đoán bí mật của mê cung, tức là thám tử phải trải qua nhiều giao lộ phức tạp đòi hỏi phải bóc tách, lí giải nhiều tình tiết rắc rối trước khi khám phá ra chân tướng sự việc. Ở đây, Erast Fandorin đã phải phân tích, điều tra nhiều giả thuyết về hung thủ của vụ án, mỗi giả thuyết được thám tử điều tra trở thành một lớp truyện riêng biệt. Ta có thể phân chia hành trình phá án của thám tử thành ba lớp truyện kể chính: chuyện về cô ca sĩ Wanda và vấn đề thân phận người phụ nữ trong xã hội; chuyện về giới tình báo Đức với những mâu thuẫn chính trị; chuyện về thế giới ngầm Moskva và thực trạng xã hội nước Nga. Đối với truyện trinh thám truyền thống, những giao lộ - mê cung trong quá trình điều tra vụ án dù có thể làm lệch hướng điều tra, song đều đem lại những bằng chứng có ích. Đầu mối của những giao lộ - mê cung đó sau cùng sẽ được thám tử bóc tách, giải đoán để phanh phui chân tướng sự việc. Song trong tiểu thuyết của Boris Akunin, mỗi lớp truyện kể được bóc tách chỉ làm rối thêm những tình tiết về vụ án, bộc lộ sự chệnh vênh nhận thức của thám tử về thực tại cuộc sống ở Moskva. Ta có thể hình dung kết cấu như vậy giống như một khối vuông rubic nhiều mặt và mỗi lần xoay đổi là một lần nhận thức của độc giả về vụ án cũng bị trao đổi. Nếu như trong truyện trinh thám truyền thống, mọi khúc mắc của vụ án sau cùng sẽ được hóa giải bởi thám tử thì ở đây, người đọc chỉ thấy một Fandorin hoàn toàn mất phương hướng giữa ma trận của vụ án, giữa những mảnh ghép bị xáo trộn của khối vuông rubic mà không thể hoá giải được. Không thông hiểu về bối cảnh xã hội nước Nga, thám tử hoàn toàn không làm chủ được tình thế, để trò chơi của hung thủ cứ tiếp diễn mà không có một sự thật đúng nghĩa nào được hé lộ. Cuối cùng, chỉ khi nghe chính kẻ giết người Achimas giải thích, Fandorin mới mù mờ nhận ra mình đã lạc lối vào ma trận trò chơi của những kẻ cầm quyền và không thể thoát ra.

Mô tả thám tử bất lực trong công cuộc phá án, tiểu thuyết trinh thám hậu hiện đại không hướng tới việc làm rõ chân tướng sự việc, bởi cảm thức hậu hiện đại không đặt hy vọng vào một chân lí hay sự thật tuyệt đối nào. Toàn cảnh vụ án thực chất chỉ như một lễ hội giả trang carnaval, trong đó thám tử bị lạc vào đám đông lộn xộn của thế giới bị lộn trái không có lối ra. Cuối cùng, dù Fandorin có thể coi là đã chiến thắng trước kẻ thù ác theo tinh thần của truyện trinh thám truyền thống, song xét về bản chất, thám tử cũng không thoát khỏi số phận là nạn nhân những kẻ chủ mưu. Dù Fandorin bảo toàn được tính mạng, nhưng những lí tưởng mà anh theo đuổi bị sụp đổ. Nhân vật nhận ra rằng mình đã bị ruồng bỏ bởi chính thể chế mà mình hết lòng phụng sự. Gót chân Achilles hay tử huyệt của chính người anh hùng trong tiểu thuyết của Akunin hóa ra lại chính là đức tin. Fandorin, cũng như tướng quân Trắng, hay kẻ giết người Achimas đều không thể tồn tại trong thực tại đảo lộn mọi giá trị, không hề có bất cứ một đức tin, lí tưởng nào của nước Nga. Mặt khác, mặc dù sự thật được hé lộ vẫn đáp ứng được yêu cầu của truyện trinh thám là phải giải quyết hết những mâu thuẫn trong vụ giết người thể nhưng điều này lại mở ra nhiều mâu thuẫn khác trong lòng thám tử và trong tâm thức người đọc. Đọc đến trang cuối của tiểu thuyết, độc giả đã không còn băn khoăn xem hung thủ là ai, mà đến với nhận thức về vai trò của thám tử và hành trình phá án của anh ta thực chất chỉ là một trò chơi trong thế giới “chúa trời đã chết”. Việc Fandorin cuối cùng cũng khám phá ra bí mật của vụ án, tiêu diệt được kẻ giết người Achimas thực chất không có nghĩa lý gì bởi hung thủ thật sự là những nhức nhối nhân sinh không cách nào giải trừ được. Kết thúc tác phẩm, Fandorin hoang mang trở lại văn phòng của công tước đương nhiên không giống tâm thế của người anh hùng chiến thắng như trong truyện trinh thám truyền thống. Đến đây, người đọc hiểu rằng hành trình trinh thám của Fandorin cũng phi lí giống như hành trình tìm kiếm chân lí của con người trong mê cung hậu hiện đại. Nhân vật và cả người đọc không ngừng bị cuốn vào những trò chơi tráo đổi những mảnh ghép tưởng như là chân lí để rồi nhận ra không có chân lí nào là tuyệt đối trong cuộc đời.

3. Kết luận

Phân tích nhân vật Erast Fandorin trên nhiều bình diện khác nhau trong *Cái chết của Achilles*, có thể thấy vai trò thám tử trong tiểu thuyết trinh thám hậu hiện đại không còn là trung tâm của truyện kể và hành trình phá án cũng không còn được lí tưởng hoá bởi cảm hứng giải thiêng bao trùm lên tác phẩm. Trong cảm quan hậu hiện đại, con người không còn ý niệm về một chân lí hay sự thật tuyệt đối nào, và cũng không còn tồn tại một nhân vật thám tử trong tiểu thuyết trinh thám có khả năng nắm giữ vị thế tối thượng như một người anh hùng.

Giải thiêng nhân vật thám tử thực chất là một cách tân thể loại truyện trinh thám theo tinh thần hậu hiện đại. Boris Akunin không đơn thuần kể một câu chuyện về hành trình phá án của thám tử, mà muốn khắc hoạ bối cảnh hậu hiện đại trong cảm thức cuộc đời là một trò chơi. Tiểu thuyết trinh thám hậu hiện đại trở thành một phương thức bộc lộ cảm thức cuộc sống đương đại. Công cuộc cách tân truyện trinh thám theo xu hướng hậu hiện đại như vậy phần nào làm cho thể loại này thoát ra khỏi định kiến về một thứ “á văn học” hay “văn học đại chúng”. Trong bài viết này, chúng tôi mới bước đầu khảo sát tiểu thuyết trinh thám hậu hiện đại trong khuôn khổ một tác phẩm. Phạm vi khảo sát đòi hỏi phải được mở rộng và khơi sâu hơn nữa. Đó là triển vọng về một nghiên cứu khác của chúng tôi trong tương lai.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] ĐTB Hồng, (2011). *Tự sự phản trình thám trong Thành phố thủy tinh của Paul Auster*. Luận văn thạc sĩ khoa học ngữ văn, Đại học Sư phạm Hà Nội.
- [2] VTT An, (2007). *Kết cấu truyện trinh thám Edgar Allan Poe*. Luận văn thạc sĩ khoa học ngữ văn, Đại học Sư phạm Hà Nội.

- [3] Carolyn W., (1913). *The technique of the Mystery story*. Harvard College Library.
- [4] Akunin B., (2008). *Cái chết của Achilles* (Lê Thị Lan Hương dịch). NXB Văn hóa Thông tin, Hà Nội.
- [5] PT Anh, (2010). “Đặc trưng truyện trinh thám hậu hiện đại trong tiểu thuyết *Tin tức về một vụ bắt cóc* của Gabriel Garcia Marquez”. *Báo Văn hoá - Lịch sử* (Số 05 – 2010), tr.42.
- [6] PT Anh, (2022). “Đặc trưng hậu hiện đại trong tiểu thuyết *Thành phố thủy tinh* của Paul Auster”. *Tạp chí trường Đại học Cần Thơ* (số 22/10/2022), tr.54.
- [7] LH Bắc, (2015). *Văn học hậu hiện đại - Lí thuyết và tiếp nhận*. NXB Đại học Sư phạm Hà Nội, Hà Nội.
- [8] Van Dine S.S., (1982). “Hai mươi nguyên tắc khi viết tiểu thuyết trinh thám”. *Tạp chí The American Magazine*. <https://www.speedcitysistersincrime.org/ss-van-dine---twenty-rules-for-writing-detective-stories.html>
- [9] LTM Nguyệt, (2015). *Yếu tố giả trinh thám trong tiểu thuyết Tên của đóa hồng của Umberto Eco*. Luận văn thạc sĩ khoa học ngữ văn, Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn – Đại học Quốc gia Hà Nội.
- [10] Elena Baraban V., (2021). *Akunin Project: The Mysteries and Histories of Russia's Bestselling Author*, University of Toronto Press.